

## Mustafa Şekip Tunç

Ord. Prof. Dr. **Mustafa Şekip Tunç** (d. 1886 İstanbul, ö. 17 Ocak 1958 İstanbul) psikoloji ve felsefe alanında önemli faaliyetlerde bulunmuş bir akademisyendir.

### Hayatı

#### Eğitim hayatı

Babası Nüfus Nazırı Yusuf Besim Bey Nevşehir'lidir. Annesi Bulgaristan göçmenlerindendir. Mustafa Şekip Tunç'un doğumundan bir müddet sonra, babası Nüfus Nazırı olarak Halep'e tayin edildiğinden, Mustafa Şekip, ilk tahsiline burada başlamış, üç sene sonra da, babasının Manastır'a nakli dolayısıyla tahsiline Manastır'da devam etmiştir. Mustafa Şekip, Manastır'da tahsiline devam ederken bir müddet askeri rüştiyede de okumuştur.

Yusuf Besim Bey, yedi sene Manastır Nüfus Nazırlığında bulunduktan sonra, Vali Abdülkerim Paşa ile idari bir meseleden araları açılmış ve azledilmiştir. O sırada Manastır Askeri İdadisi'nin birinci sınıfında okuyan Mustafa Şekip, ailesiyle birlikte İstanbul'a gelmiş ve o dönemler adı Vefa İdadisi olan Vefa Lisesi'ne girmiştir. 1321 (1905)'de idadiden mezun olduktan sonra Mülkiye'ye devam etmiş ve Vefa İdadisinde öğrenmeye başlamış olduğu Fransızca eğitimini bu süre zarfında tamamlamıştır.

#### İdari görevleri

Mustafa Sekip Tunç, mülkiyeden İkinci Meşrutiyet'in ilanından bir gün önce mezun olmuş ve 28 Ağustos 1324 (1908)'te 500 kuruş maaşla Kosova vilayeti maiyet memurluğuna tayin edilmiştir. Kısa bir müddet sonra, aynı zamanda, Palanga kazası kaymakam vekilliğini de yürütmüştür. Mustafa Sekip, vilayet merkezi Üsküp'te, idarecilikten çok maarif işleriyle uğraşmaya başlamıştır. Üsküp'lü gençlerin kurduğu Sübhan-ı Vatan adlı kulübün açtığı, özel eğitim ve öğretim metotlarının tecrübe edildiği ilkokulun öğretim heyetine katıldı. Fahri olarak ilk sınıftan başlayarak alfabe okutmaya başladı. Böylelikle hocalık mesleğine büyük bir aşk ve şevkle başlamış oldu. Bu ilk öğretmenlik denemesinde, insan ruhuna ilmi surette nüfuz etmek icap ettiğini düşünen Mustafa Şekip, memuriyetini terk ederek Avrupa'ya gitmek istedi. Bu arzusunu gerçekleştirmek için İstanbul'a gelmişse de teşebbüsünde başarılı olamamış ve tekrar Üsküp'e dönmek mecburiyetinde kalmıştır. Buna sebep de, annesinin Avrupa'ya gitmemesini ve evlenmesini istemesidir. Böyle bir teşebbüs olmuşsa da netice alınmamıştır.

#### Çalışma Hayatı

### Öğretmenliği ve Üniversite Hocalığı

Balkan Savaşları sonuna kadar Üsküp Öğretmen Okulunda (o zamanki adıyla Muallim Mektebinde) çalışan Mustafa Şekip, 19 Ağustos 1328 (1912)'de, Harput Sultanisi Edebiyat Hocalığına tayin edilmişse de sonradan 22 Eylül 1328 (1912)'de görevi Yanya Sultanisi olarak değiştirilmiştir. Fakat, harp dolayısıyla Yanya'ya gidemediğinden bu defa 19.11.1329 (1913)'da Balıkesir Sultanisine (lisesine) Edebiyat Hocası olarak tayin olmuştur. 3 Mart 1329 (1913)'da yeni görevine başlayabilen Mustafa Şekip, burada birkaç ay çalıştıktan sonra Maarif Nezaretinin (Milli Eğitim Bakanlığı) Avrupa'ya göndermek gayesiyle yetişmiş 15 öğretmen arasından Avrupa'ya gitmiştir. Bakanlık, Mustafa Şekip Tunç'u Lozan'da Fransız Edebiyatı Tarihini tahsil için göndermişse de, o zaman yeni açılmış bulunan Jean-Jacques Rousseau Pedagoji Enstitüsünü görmek, bilhassa arzu ettiği terbiye ilimlerini ve ruhiyatı öğrenmek için Cenevre'ye gitmeyi düşünmüş ve bunun için o zamanın bakanlığına (Maarif Nezaretine) müracaatla müsaade istemiştir. Bu müracaatı kabul edilmiş ve Mustafa Şekip Tunç bu enstitüyü bitirerek diploma almıştır. Aynı zamanda, Cenevre Üniversitesi'nden de Psikoloji Sertifikası alarak yurda dönmüştür. Bakanlık onu, o zamanki adıyla Darümuallimatı Aliyyeye (Yüksek Kız Öğretmen Okulu) terbiye ve ruhiyat muallimi (öğretmeni) olarak tayin etmiştir [1 Eylül 1332 (1916)]. 1.3.1333 (1917)'te askere alınmış 18.4.1334 (1918)'te terhis olunca, aynı göreve geri dönmüştür. Bu öğretmenliği sırasında, görevine ilaveten 16.9.1334 (1918)'ten 23.1.1335 (1919)'e kadar Maarif Nezareti Orta Tedrisat 1. Şube Müdürlüğü yapmıştır. Bu sıralarda Nafi Atuf Kansu'nun idaresinde çıkan Terbiye Mecmuasında, terbiye ve ruhiyata ait yayınladığı yazılar Darülfünun hocalarının ve bilhassa Ziya Gökalp'in dikkatini çekmiş, Mustafa Şekip Tunç'tan terbiye müderris muavinliğini kabul edip etmeyeceğini sordurmuştur. Bütün arzusu bir eğitim müessesesinde çalışmak olmakla birlikte, o zamanki Umum Müdür İsmail Hakkı Baltacıoğlu ve Maarif Nazırının ısrarları sonucu kabul ettiği Orta Tedrisat 1. Şube Müdürlüğünü ve diğer bütün işlerini terk ederek Edebiyat Fakültesi Müderris Muavinliğine (Doçentliğe) gitmiştir. Esasen, Edebiyat Fakültesi Meclisi, Baltacıoğlu ve Mehmet Emin Bey'lerin, Mustafa Şekip'in kabulü için yaptıkları teklifi kabul etmişti. [24.1.1335 (1919)]. Bu tarihten itibaren, yani 1919'dan 1933'e kadar, Müderris Muavinliğinden muallimliğe [5.10.1335 (1919)], ve muallimlikten müderrisliğe [8.10.1340 (1924)] usulü dairesinde terfi etmiştir. 1933'te yeni üniversitenin kuruluşunda müderrislik unvanı, ordinaryüs profesör unvanıyla değiştirilmiş, Mustafa Şekip Tunç da bu tarihte (1 Ağustos 1933) bu kadroya (psikoloji ve terbiye) girmiştir. Nihayet, uzun seneler hizmette bulunduktan sonra, 3 Mayıs 1953'te 5434 sayılı kanun gereğince 70 yaşını doldurduğu için emekliye sevk edilmiştir.

Yazdığı ve çevirdiği kitaplar ve yüzlerce makalesi ile Türk felsefesinin genişletilmesi ve yaygınlaştırılması imkânlarını aramıştır.

## Eserleri

### Yazdığı Eserler

- Bir Din Felsefesine Doğru, İstanbul 1959.
- Çin Felsefesinin Kaynakları, Ankara (Tarihsiz.)
- Felsefe Dersleri, İstanbul 1924, 2.baskı İstanbul 1926.
- Felsefe-i Din, İstanbul 1927.
- Fikir Sohbetleri, İstanbul 1948.
- Gülmek Nedir, Kime Gülüyoruz? İstanbul 1921.
- İnsan Ruhu Üzerinde Gezintiler. İstanbul 1943.
- Psikoloji Dersleri (Terbiye Bakımından), İstanbul 1950.
- Psikolojiye Giriş, İstanbul 1949.
- Ruh Aleminde, İstanbul 1945.
- Ruhiyat, İstanbul 1924.
- Ruhiyat Dersleri, İstanbul 1919.
- Ruhiyat Derslerine Lahika, İstanbul 1920.
- Ruh Yapımız ve Onun Tipleri Bakımından Ahlak, 1942-43 Üniversite Konferanslarından ayrı basım, İstanbul 1944.
- Terakki Fikrinin Menşe ve Tekamülü, İstanbul 1928.
- Üç Zihniyet, 1940.
- Yeni Türk Kadını ve Ruhi Münasebetleri, Ankara 1939.

## Çevirileri

- Psikanalize Dair Beş Konferans (Sigmund Freud), İstanbul 1926, 2.baskı 1929, 3.baskı 1931, 4.baskı 1948.
- Geçici (François Coppée), Üsküp 1910.
- Gülme (Henri Bergson), İstanbul 1945.
- Manevi Kudrete Dair Birkaç Konferans (Henri Bergson), İstanbul 1923.
- Şuurun Doğrudan Doğruya Verileri (Henri Bergson), İstanbul 1950.
- Yaratıcı Tekamül (Hayatın Tekamülü) (Henri Bergson), İstanbul 1934.
- Yaratıcı Tekamül (Henri Bergson), İstanbul 1947, 2.baskı 1986.
- Hissiyat Ruhiyatı (Théodule Ribot), İstanbul 1919.
- İhtiraslar Üzerine Bir Tecrübe-i Kalemîyye (Théodule Ribot), İstanbul 1920.
- Yaratıcı Muhayyile Hakkında Bir Kalem Tecrübesi (Théodule Ribot), İstanbul 1932.
- İtiyat Kanunları (William James), İstanbul 1934.
- Ruhiyat Müsahabeleri (William James), İstanbul 1937.
- Terbiye Müsahabeleri (William James), İstanbul 1923.
- Muasır Fransız Psikolojisi (Georges Dwelshauvers), İstanbul 1940.
- Psikoloji (Georges Dwelshauvers), İstanbul 1928.
- Mülahasas Ruhiyat (Hermann Ebbinghaus), İstanbul 1919.
- Ruhiyat (Hermann Ebbinghaus), İstanbul 1914.

## Kaynaklar

- S. Türkmen, Mustafa Şekip Hayatını Anlatıyor, Prof. Mustafa Şekip Tunç Jübilesi, İstanbul 1944.

- Derin, Fahri C., Mustafa Şekip Tunç, Bilgi, Mart 1958, C.XI.